

tatie met ons onderwerp aantrekkelijk doen zijn. Het zijn veelmeer de vele kleine details welke vooral wanneer men ze ook in verband brengt met de Herodiaanse processen iets kunnen bijdragen tot het beter begrijpen van de toedracht van het proces tegen onze Here Jezus.

* * *

De Herodiaanse processen en edicten van Cyrene kunnen dan allereerst ons inzicht verdiepen in de vraag naar de terechtstellingsbevoegdheid van het Sanhedrin. De edicten van Cyrene handelen tweemaal over halsprocessen, beide malen beschouwen zij het als vanzelfsprekend dat doodstraffen niet worden toegepast dan door de romeinse magistraat of met zijn medewerking. Hier gaat het dan om een romeinse provincie, sedert jaren gepacificeerd. Maar ook Herodes onderneemt niets tegen zijn zonen zonder Romeinse autorisatie. Tot driemaal toe wordt Augustus in de zaak betrokken, tot tweemaal toe een romeins-gedachte jury-raad. Nu is Herodes in een heel andere positie dan een romeins stadhouder, Herodes is vazalvorst, maar dan toch koning. Hij staat enerzijds onder controle van Rome, bezit anderzijds uitgebreide eigen bevoegdheden. Herodes heeft op een dusdanige wrede wijze onder zijn onderdanen gewoed, dat zijn recht om de doodstraf zonder ingrijpen van hoger autoriteit te hanteren moeilijk betwijfeld kan worden. Toch kende die macht grenzen. Wanneer Herodes zijn zwager — de jonge hogepriester Aristobulus — heeft laten ombrengen, wordt hij door Rome ter verantwoording geroepen, maar dat lijkt meer een resultaat van politieke machinaties van zijn tegenstanders dan een effect van enige vaste regel. Maar waarom wendt Herodes als het tegen zijn zonen gaat zich telkens tot de Romeinen? De gedachte dat een romeins burgerrecht dier zonen hier een rol speelt is weinig aannemelijk. Had den de zonen dat burgerrecht, Herodes zelf zou het ook wel bezeten hebben. Zo dit het geval is, treedt de romeinse *patria potestas* in werking en het *ius vitae ac necis* van de *pater familias* is in Augustus' tijd nog ten volle van kracht⁷⁶⁾ en de familie-rechtspraak, het tribunaal

niet op de Joodse bevolkingsgroep van toepassing waren. Vgl. De Visscher, blz. 48–53 alwaar verdere literatuur. In hoever de Joodse gemeenschap in Cyrene, welke volgens Flavius Josephus (zie noot 68) ook tot haar gerichte edicten kende, ook privileges t.a.v. de halsprocessen genoot, blijft een open vraag.

⁷⁶⁾ Zie daarvoor M. Kaser, *Das römische Privatrecht*, München 1955, blz. 51/2 en 294/5; B. Albanese, *Note sull' evoluzione storica del ius vitae ac necis*, in *Scritti Ferrini III*, Milaan 1948, blz. 343 e.v.